

De Heraut

door de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE.
Abonnementen aan 'de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 16 Januari 1916. N°. 1982.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegoten door het Bureau te Amsterdam. Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertentiën: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f —.12 per regel.

Van de Voleinding.

CXCIII.

ZESDE REEKS.

XVI.

En gelijk de dagen van Noach waren, alsoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des menschen.
Want gelijk zij waren in de dagen voor den zondvloed, eten- de en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot den dag toe, in welken Noach in de arke ging... Matth. 24 : 37, 38.

Naar gelang de tijdelijke vernietiging van den loodschen volkstaat naderde, neemt de Profetie in Israel steeds aangrijpenden karakter aan. De positie van den echten profet werd dan ook hoe langer hoe meer gewrongen. Wat vooral in die onheilspe- lende dagen de «valsche profeten» aan het volk op 't hart drukten, was ondoordachte en van alle inspiratie verstoken herhaling van wat eertijds ook de echte profet be- tuigde. In de oudere periode stond Israels volkstaat nog vast in zijn voegen. Wat alleen onrust wekte was, dat het volk zich te weinig met heel zijn hart aan Jehovah gewonnen gaf, en van het oude paganistische zeer nog maar al te veel liet voort- duren. Daartegen kwamen de profeten dan in verzet, en waarschuwden het volk dat het tegen de booze bedenkingen van zijn vijand in Egypte, Assyrie en Babylon, op den duur niet bestand zou blijven, indien het niet trouwer aan den dienst van zijn Bonds- god vasthield. Maar van de andere zijde lieten dan ook de echte profeten in de eerste periode niet af van hun stille verzekering dat, bleek Israel maar getrouwer in den dienst van zijn God te volharden, geen vijand van buiten iets tegen 's Heeren volk vermogen zou, en dat alle vijand die tegen Israel optrok, door 's Heeren mogendheden zou worden teruggeslagen. Dat was dan ook in de eerste periode de natuurlijke ver- houding. Het kwaad was nog niet zoo bitter doorgebroken, dat er van een alge- meenen afval kon gesproken worden. Van een ondergang van 's Heeren volk ging daarom nog geen profetie uit. Het bleef nog al bij vermaan en waarschuwing. En, indien het vermaan slechts gehoor vond, scheen Israels volkstaat nog van zijn voort- bestaan zeker.

Just hierin echter was sedert de 8e eeuw vóór Chr. algehele verandering gekomen, en die verandering was uitgegaan niet van het Koninkrijk van Juda, maar van het Koninkrijk dat zijn zetel in Samaria had. In het Tienstammenrijk toch was zoo van allen kant het heidensche element binnen- gedrongen, dat te midden der destijds heerscheende weelde, Samaria steeds meer op een paganistische stad begon te ge- lijken. Wat er nog van den dienst van Jehovah overbleef, was geheel verkleurd en vervalscht, en in menig opzicht ter nauwer nood meer herkenbaar, terwijl tegenover Bethel zelfs een Baals eerdienst zich ontplooid had, die al spoed- dig bleek geheel den geest van 't volk te beheerschen. Het Koninkrijk van Samaria was nu eenmaal na Salomo's dood uit een anti-Jehovische neiging opgekomen. En toen eenmaal de scheiding een feit was geworden, en Samaria tegen Jerusalem vijandig overstond, nam de Heidensche trek zoo hand over hand toe, dat al spoedig bleek, hoe het Tienstammenrijk niet meer te redden was. Zijn val trad dan ook even onverwachts als spoedig in. Reeds in het eerste vierde der achte eeuw vóór Chr., in het jaar 722, maakte Salmanassar, de machtige Vorst van Assyrie, aan het bestaan van het Rijk van Samaria voor goed een einde.

Dit wil niet zeggen, dat van die ure af in Efraim en in de met Efraim verbonden stammen niet nog waarachtig geloovigen overbleven. De «zeven duizende», die de knie voor Baal niet gebogen hadden, zijn er aldoo geweest, en nooit genoeg kan er op gelet, hoe Jezus bij zijn optreden in Galilea veel meer dan in Juda zijn ge- trouwen aanhang won, en Galilea had toch tot het Tienstammenrijk behoord. Na den val van het Tienstammenrijk moet er daarom steeds op gelet, dat de Profeten van nu af onder den naam van Israel niet zelden weer op het oude rijk van David en Salomo terugzien, en er alsoo ook de kern die nog tenslotte in Samaria en Galilea was overgebleven, onder begripen. Hieruit ver- klaart het zich dan ook, dat de Heere, niettegenstaande den algeheelen ondergang van het Tienstammenrijk reeds in 722 zou intreden, nochtans in de daaraan vooraf- gaande 9e eeuw profet na profet in dit

rijk had doen optreden. Al is het toch aan deze profeten en met name aan Amos niet gelukt, een naderende ramp af te wen- den, toch blijkt van achter hoe de moed en de geloofskracht waarmee en Amos en zijn gelijken tegen den Baal van Samaria zijn opgetreden, een kern behouden heeft, wier levensbestaan ook voor de toekomst van betekenis bleek. De Tien stammen zijn niet zonder meer van het heilige land verdwenen. Geslonken zijn ze op droeve wijs. Een wegvoging als Salmanassar aan- dorst, was bijna in letterlijken zin een we- slepen van heel een volk van zijn erve, om 't op een geheel ander terrein over te brengen. In de oudheid verneemt men er zoo gedurig van, dat geheele volken uit hun woonsteden verdreven en naar heel andere streek weggevoerd werden. En zoo nu is 't ook met de bevolking van de Tien stam- men gegaan, en toch blijft het een niet weg te cijferen feit, dat er nog altoos ook op het erf van deze Tien stammen enkele vrome gezinnen zijn achter gebleven, wier nakroost tot zelfs in de dagen van Jesus optreden nog niet geheel was uitgestorven.

Geheel anders daarentegen kwam het in het Koninkrijk van Juda te staan. Na- dat het Tien stammenrijk van 722 door Salmanassar vernietigd was, hield Davids ge- slacht in Juda nog stand tot 586, het jaar waarin Nebucadnezar Jerusalem introk, en het volk, dat van Juda en Benjamin afstamde, in ballingschap naar Babylon uitdreef. Ongeveer een eeuw is der- halve, na Samaria's ondergang, het be- staan van het Koninkrijk van Juda nog verlengd geworden. Iets waarbij tweemaal aanstonds in het oog springt. Het eerste is, dat de wegvoging van het Israelitische volk uit Juda naar Babel slechts een be- trekkelijk kleiner deel van dat volk trof, en met name vooral wat in Juda door weten- schap, kennis, voornaamheid of militair talent tot verzet kon leiden. Alle element in Juda dat aan het volk kracht gaf, zelfs op nijverheidsgebied, tot zelfs de smeden, voerde Nebucadnezar weg, maar het eigenlijk landvolk, den gewonen boerenstand, liet hij in Juda grootendeels achter. En in de tweede plaats bestond tusschen de wegvoging van Israel onder Salmanassar, en van Juda onder Nebucadnezar dit niet minder groot verschil, dat de wegvoging onder Sal- manassar duurzame uitwerking had, terwijl Nebucadnezars wegvoging reeds een zeventig jaar later door Cyrus vrijlating van wie terug wilde keeren, in haar uitwerking ge- broken werd. Op het feit van Israels ondergang en op het geheel ander karakter van de ballingschap van Juda moet nu te sterker nadruk gelegd, omdat hieruit een zoo duidelijk verschil tusschen het op- treden van de Profeten des Heeren in Israel, en daarnaast in Juda is voortgekomen. In Israel was door Amos en zijn geest- verwanten wel met den ondergang van heel het rijk bedreigd, maar het volk, in weelde zich badende, sloeg er geen geloof aan. Ook al ware het dat uit Assyrie of Baby- lon ernstig gevaar dreigde, met name uit Egypte zou wel hulp komen opdagen, en immers Israel zelf was in de dagen van zijn vollen bloei ook een macht op zich zelf, die zeer wel tot het bieden van weer- stand in staat zou blijken. Vandaar de volkomen ontstentenis onder het volk van geloof aan wat de profet hun aanzegde. Half slapend en droomend is het volk van de Tien stammen zijn ondergang tegemoet gegaan. Maar met Juda stond dit anders. De afgedor- pen in Juda nog lang niet zoo roekeloos uitgebroken als in Israel. De tempeldienst te Jerusalem overtrof zeer verre wat in Bethel was nagebootst. Zelfs strategisch lag Jerusalem en Juda's achterland veel veiliger. Uitredding scheen daarom voor Juda althans nog mogelijk. Meer nog dan in Israel had men daarom in Juda van geen wankelen wil- len weten. Men was immers in Juda nog altoos het volk des Heeren. Jehovah zou zijn volk niet prijsgeven.

Toen nu echter Israel bezweek, en de vluchtelingen uit Israel in gansche schare naar Juda afdaalden, begon 't volk dan toch ook in Juda in te zien, dat er bange dingen voor de deur konden staan, en dat ook Juda's volksbestaan een bedenkelijk karakter zou kunnen aannemen. En van die ure af nu treedt de Profetie ook in Juda in zeer gewijzigden vorm op. Hier toch kon en mocht het vergezicht zich niet verliezen in een totalen ondergang van het volksbestaan, maar moest veeleer steeds het uitzicht open blijven, dat, na wat kastijding ook, de hope Israels in 't eind toch weer zou opbloeien. Tegen tweemaal onheilige macht moest daarom in deze tweede periode het profes- tische getuigenis zich te weer stellen. In de eerste plaats tegen de onheilige verlaten van Jehovah's dienst, die zich in het volk

van Jacob vertoonde, maar ook in de tweede plaats tegen de Heidensche machten der Gooim of der dusgenaamde «volken», die zich achtereenvolgens in de wereldrijken van Assur, Babylon, Perzië, Griekenland en Rome, ook tegen Juda keeren zou. De Almachtige als Beschikker ook over alle vol- ken en natieën, gebruikte eerst de Heiden- sche machten om Israel, ter oorzaak van zijn afval en Godverzakking, te tuchtigen. De Heidenen waren als ware het besteld en opgeroepen, om zich op Israel te wer- pen en het te kastijden voor zijn ontrouw. Aldus keert zich derhalve de onheilige macht op Gods bestel tegen gansch Israel. Maar al doen zulks de Heidensche machten onder Gods bestel en naar Gods beschik- king, wat hen er innerlijk toe aandrijft, is niet de vreeze Gods, maar wel omgekeerd de vijandschap tegen God, die zich als van zelf op zijn volk heeft overgeplant. Twee- relei is daarom de profetische strooming die hier tot uiting moet komen. De profeten in deze periode moeten aan het zondig Israel de overmacht aankondigen van de Heidensche machten die Israel overheer- schen zullen, maar ook omgekeerd moeten dezelfde profeten ondergang aan de Heiden- schen machten voorspellen ter oorzaak van wat ze tegen het volk van Jehovah dorsten bestaan. Dat hierin schijnbaar iets tegenstrijdigs lag, spreekt van zelf, en het is niet anders dan dit tegenstrijdige indien straks aan Jacobs na- kroost moet worden aangekondigd, dat het zich niet tegen Nebucadnezar verzetten mocht, dat 't veeleer stil aan den dwinge- land zich 't onderwerpen had, zoo zelfs dat wie zich verzet, zijn straf zou dragen, en dat alleen wie willig zich onderwierp, nog op de genade van Jehovah rekenen kon. Joel en Micha in hun samenvoeging lichten ons dit toe.

Joel en Micha zijn beide profeten, die in Juda zijn opgetreden, de één in den regeringstijd van Koning Joas, de ander in de dagen van Jotham, Achaz en Hiskia. Beiden we eerst de positie van Joel. Koning Joas had het voorrecht, bijna een halve eeuw te Jerusalem op Davids troon te mo- gen zitten. In 878 vóór Christus werd hij gekroond, en hij stierf eerst in 838. Joel nu begon zijn profetie in 875, alzo drie jaren daarna, en zette zijn profetisch dienst voort tot in 748 v. Chr., alzo een kleine dertig jaren. Nu treft het aanstonds, dat Joel's inzet met zijn profetische redenen doelt op een sprinkhanenplage, of liever een plague van allerlei ongedierten, die op heel het land waren neergestreken. Soms schijnt 't wel of hij spreekt van een vijan- dig volk dat zich op Juda werpt, maar toch is dit niet zoo. Zijn ontzettende be- schrijving van de plaag gewaagt feitelijk van niets anders dan van een dusver zo- goed als nimmer gekende plague van on- gedierten, die in het gansche land een ver- woesting zonder wedergele hadden aan- gericht. Nu komen zulke plagen, die wij in die mate niet kennen, in het Oosten meer voor. Toch ook zou moeten deze plagen waarvan Joel getuigt, op een geheel exceptionele bezoeking, die land en volkteis- terde. Zoo ver toch was plotseling de ver- woesting van heel het land doorgestaan, dat niet alleen honger onder al 't volk woedde, maar ook de dieren schreeuwend en kermend het land doorliepen, ja zoo erg, dat zelfs het brood ontbrak om 't in den tempel op de tafel der toonbrooden neder te leggen. Het gehuil en gejammer van mensch en dier, heel het land door, was dan ook zoo aangrijpend, dat Joel alle kracht van zijn taal aanwendt, om de on- gelooflijke afmetingen van het onheil dat Juda trof, onder woorden te brengen. Reeds in het eerste kapittel is zijn taal aangrij- pend, maar 't klimt nog in 't tweede. Van de verbijstering die tengevolge hiervan zich van heel het volk had meester gemaakt, trekt Joel nu partij, om 't volk tot hart- grondige verootmoediging voor zijn God op te roepen, of 't in die bange ure als één man zijn toevlucht tot Jehovah moet nemen, om deze bange ramp af te keeren, en de gunste zijns Gods weer in te roepen. Hij wil daarom dat er aanstonds een boete- en bededag over heel het land zal worden uitgeroepen. «Heiligt een vasten, roept een verbodsdag uit, verzamelt de oudsten, en alle inwoners des lands ten huize des Heeren, uws Gods, en roept tot den Heere. Ach, die dag, want de dag des Heeren is nabij, en hij zal als een verwoesting komen van den Almachtigen».

Gelijk men hieruit ziet, doortrilde het hart van den profet een smartelijk schuld- gevoel voor zijn volk. De plague was ont- zettend. Die ontzettende plague kwam hun van God toe. Dit toonde wat toorn in den Almachtige tegen Israel brandende was. En

het is deze toorn Gods, waarvan Joel voelt, hoe diep schuldig al 't volk voor zijn God moest staan. Er sprak uit zijn ernstige be- straffing een besef, dat het volk reeds lang den dienst van zijn God verwaarloosd had, en in elk opzicht schuldig voor den Heilige stond. Een innerlijke gewaarwording zegde hem, dat dit ten slotte er toe leiden moest, dat Gods toorn uitbrak, en dat deze toorn in 't eind tot een vernietiging van geheel het volk zou kunnen leiden. En nu grijpt hij zijn volk aan, volstrekt niet enkel op dat verootmoediging en boete deze land- plague mocht wegnemen, maar heel anders, hij voelt dat met Juda de heilige zaak des Heeren geheel ondergaan zou, en volstrekt niet in hoofdzaak de afwendig van de sprinkhanen-plage is eenig doel en hoofd- doel van zijn optreden. Wat hem innerlijk vervult en 't vuur van den angst als in zijn hart doet branden, is veel meer de vreeze, dat als 't volk bezwijkt, in dat be- zwijken van het volk van Jacob, de zake des Heeren schade zal lijden, en 'de raad- slag des Heeren, voor wat aangaat zijn Koninkrijk, dat komen zou, in afval van het volk eerst, en straks in de ten onder- brenging van het volk door de Heidensche machten zou te loor gaan. Hieruit verklaart zich dan ook de schier onverhoedsche over- gang in het tweede kapittel bij vs. 12 van het kermen om hulpe in den jubeltoon der Verlossing. In vs. 10 teekent de profet de diepste ellende nog in dit bange beeld: «De aarde is beroerd, de hemel heeft, de zon en de maan worden zwart, en dester- ren trekken hun glans in», maar schier onmiddellijk daarop in vs. 12 heet 't nu: «Nu dan, spreekt de Heere, bekeert u tot mij met uw gansche hart en dat met vasten en geweën, en met rouwklagen». En als het hertoe komen mag, zoodat de priesters, des Heeren dienaars, weened tusschen het voorhuis en het altaar staan, roepende: «Spaar uw volk, o Heere! en geef uw erfenis niet tot een smaadheid aan de Heidenen over!», zoo zal de Heere ijveren over zijn land. «Hij zal zijn volk verschoonen». En niet lang meer of de Heere zal antwoorden en tot zijn volk zeg- gen: «Ziet, ik zend u het koren en de most, en Ik zal u niet meer overgeven tot een smaadheid onder de Heidenen» (II. 19).

Doch hoe komt nu de verhooring van de smeekbede der priesters in den Tempel, en van al het volk op zijn verdorde en leeg- geplunderde akkers? Is dat nu al de zegen die nederdaalt, dat de dorschvloeren weer vol koren zijn en de perskui- pen van most zullen overloopen? Komt er, met de verhooring van Israels smeek- bede, niet anders, dan dat de plaag wijkt, en al het land weer vrucht draagt? In 't minst niet. Al aanstonds heet 't in vs. 23, vlak na de aankondiging van het wijken der bange plague: «En gij, kinderen van Sion!», verheugt u, zijt blijde in den Heere uw God, want Hij zal u geven den leeraar der gerechtigheid. Ja, veel meer nog: «Gij zult weten, dat Ik in het midden van Israel ben, en dat Ik de Heere uw God ben, en niemand meer, en mijn volk zal niet be- schaamd worden in eeuwigheid». En na deze plotselinge verzekering komt dan op eenmaal de Goddelijke profetie van de Voleinding der historie in het geestelijk Godsrijk. «Daarom, zoo heet 't dan in vs. 28, zal Ik mijn Geest uitgieten over alle vleesch, en uw zonen en uw dochte- ren zullen profeteeren, uw ouden zul- len dromen dromen, uw jongelingen zullen gezichten zien. Ja, ook over uw dienstknechten en uw dienstmaagden zal Ik in die dagen mijn geest uitgieten. Ik zal wonderteekenen geven in den hemel en op aarde, bloed, vuur en rookpillaren. De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat die groote en vree- selijke dag des Heeren komt. En het zal geschieden, dat al wie den Naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden, want op den berg des Heeren te Jerusalem, zal ontkoming zijn!» (II: 28—32).

Zelfs nog verder strekt zich de vlucht van het profetische woord uit, en richt zich tegen Tyrus en Sidon, tegen Egypte en Edom, omdat, als straks de ure der ballingschap komt, deze Heidensche mach- ten zich zullen aangrijpen, om het volk des Heeren te overrompelen en te niet te doen. Dan toch zal de wrake des Heeren zich op deze onheilige macht werpen. «Egypte zal tot verwoes- ting worden. Edom zal worden tot een woeste wildernis, om het geweld aan de kinderen van Juda aangedaan». Maar, en alzo besluit de profetie van Joel met de belofte van eeuwig heil, maar «Juda zal blij- ven in eeuwigheid en Jerusalem van ge- slachte tot geslachte, en Ik zal hun- liden bloed reinigen, dat Ik niet gereinigd

had, en de Heere zal wonen op Sion.» (III: 19—21.)

Opmerkelijk is het, dat Joels profetie niet aan den Davidischen Messias, maar wel aan het Pinksterwonder aansluit, gelijk de apostel Petrus in de opperzaal dan ook op deze schitterende profetie van Joel zich beriep, en dit niet ter loops, maar opzet- telijk en met breede aanhaling van Joels profetie. «Dit is het, zoo sprak de apostel op den Pinksterdag, wat gesproken is door den profet Joel, en dan haalt Petrus de rijke, zoo even geciteerde woorden uit Joel II: 28 v. v. aan, om alnu in Gods naam te betuigen, dat altoos de vervulling van deze heerlijke profetie was ingegaan. Hier doet zich alzo het verrassende voor, dat Joels profetie begint met de schildering van een geheel aardschen tegenspoed in de sprinkhanen-plage. Daarop volgt de teekening van den jammer en de ellende die deze plague over Israel bracht. Die plague leidde tot boete en berouw. Die veroot- moediging knoopt den band tusschen Jehovah en Israel als zijn volk weer aan. En nu komt de voorspelling, dat de macht der Heidenen zal worden teruggeworpen, en dat daarentegen Israel onder de beademing Gods tot een dusver ongekenden bloei zal geraken, beide in het natuurlijke en in het geestelijke leven. En is zoo eenmaal de ellende geweken, en de gemeente Gods niet slechts teruggekeerd, maar opgevoerd tot die geheel eenige hoogte, die in het heilig Godsplan, door alle eeuwen, voor het volk des Heeren was weggelegd, dan zou in het eind de volle geukzaligheid ingaan, alle Heidensche macht worden teruggeworpen, en aan Israel zou de victorie blijven. En was eenmaal die triomf zijn deel geworden, zoo zou 't voor aller eeuwen eeuwigheid als het volk van Jehovah de eere van zijn God verhoogen.

Zoo ziet men, hoe in deze zoo boeiende profetie van Joel metterdaad het geheele verloop tot in de einduitkomst overzien wordt. Zijn profetie gaat uit van den toestand, waarin hij onder Koning Joas zijn volk kennen leerde. Hij doorleefte zelf de angsten en benauwdheden, die voorsnog Israels lot zijn, ter bestraffing van zijn ontrouw, en als prikkel om 't wakker te schudden. En al gaat het dan nog tijdelijk met Israel onder, en al zal bang de terug- gang zijn, dien 't nog ondergaan moet, eens zal dan toch de Voleinding komen, en die Voleinding zal een openbaring van geestelijke heiligheid en van een heerlijkheid die alle voorstelling te bovengaat, als eeuwig pand aan 's Heeren volk waarborgen. Alleen maar, van den Messias teekent Joel het beeld niet. Davids huis bloeide nog in Koning Joas, en daarom gewaagt hij niet van de Spruite, die eens komen zou als dat Huis was onder gegaan. Van het Kruis is evenmin sprake. Zoo ook van geen Opstanding of Hemelvaart. Veel min van de tweede komst van den Messias. Op dit alles wordt in Joels profetie geen nader licht geworpen. Wat alleen vast staat is de einduitkomst, en die einduitkomst zal voor al 's Heeren volk volzalig zijn. Van de Parousie geen woord!

Dr. A. K.

„Mijn ziel uitgegoten“.

Doch Hanna antwoordde en zeide: Neen, mijn heere, ik ben een vrouw, bewaard van geest; ik heb noch wijn noch sterken drank gedronken; maar ik heb mijne ziele uitgegoten voor het aangezicht des HEEREN.

1 Samuel 1 : 15.

Ons ik, dat verborgen in onze ziel woont, kan in zeer verschillenden graad door droefenis be- vangen zijn. Er kan ons iets overkomen dat ons hindert, en waarover we bij het vriendenoor klagen. Er kan iets zijn, dat ons deert en griet, en waar onze ziel niet over heen kan. Banger reeds wordt het, als ons innerlijke krenking be- nauwt over een smartelijke gewaarwording, die we maar niet van ons kunnen zetten. Het kan nog pijnlijker worden, als een ander ons in wat ons griet, door bittere woorden tergt. En ten slotte kan de bangheid ons zóó beklemmen en be- nauwen, dat de ziel in ons vol van droefenis wordt, overloopt van verdriet, en dat we ten slotte op de knieën vallen, om onze ziel als uit te gieten voor den Kenner van ons hart. Dan kunnen we het ten slotte niet meer bedwingen, dan faalt 't ons aan zelfbeheersching om 't nog langer vol te houden. En als er dan eindelijk opening komt, dan is het niet als met druppels, en met een enkelen beker vol, dat 't er bij ons uitkomt, maar dan is het ons of ons hart 't eindelijk niet meer kan inhouden, maar 't uit moet storten, en dan komt 't spannend oogen- blik dat we, zoals er van Hanna in den Taber- nakel staat, onze van droefenis als versmetende ziel uitgieten voor den Heere.

Hanna deed toch zoo vreemd. Eli kwam zelfs in den waan, alsof ze half in dronkenschap ver-